

Neu Records: 'Niwa'. La música de cambra de Ramon Humet en 5.1

Enregistrament de 'Niwa'. D'esquerra a dreta: Ramon Humet, Santi Bargañó, Mireia Pacareu i un cap artificial de gravació binaural

Per Miquel Gené González

Neu Records va iniciar la seva trajectòria artística el 2011 amb la producció, edició i publicació de *Blanc*, un disc que recull part de l'obra coral de Bernat Vivancos. El 12 de novembre passat, en una audició pública en format 5.1, presentava el seu segon treball, titulat *Niwa*, que en aquesta ocasió presenta música de cambra de Ramon Humet i el Japó com a rerefons. La línia editorial de Neu Records és molt clara: la realització de produccions integrals de música contemporània de la màxima qualitat utilitzant tecnologia 5.1 i un concepte visual molt acurat. Parlem amb Santi Bargañó, director i productor musical del segell, i Mireia Pacareu, la productora executiva, els quals ens expliquen com ha estat el procés de gestació d'aquest segon disc.

Com ha estat el procés de creació del nou disc?

Mireia Pacareu (MP): Neu Records proposa produccions integrals, i això vol dir que tot necessita el seu temps. Fa dos anys que existim i hem fet dos discos. Vam començar a parlar de Ramon Humet a mitja producció del nostre primer disc, i no va ser fins a l'estiu del 2011 quan realment ens vam decidir a tirar-lo endavant.

Santi Bargañó (SB): Hem triat la música de Ramon Humet perquè exemplifica molt bé la nostra vocació d'integrar els resultats de les avantguardes en una música que funcioni per si mateixa, és a dir, sense manual d'instruccions. Els nostres discos agradaran o no agradaran, però com a proposta sonora crec que hem d'assegurar aquesta condició, perquè si no entrem en un problema que ha estat massa recurrent en la nostra història recent, que és fer propostes que només arriben als erudits. La música del Ramon flueix i això és quelcom que passa o no passa, no saps per què, però és així.

Per què aneu a Londres a gravar el disc?

SB: Anem a Londres per poder enregistrar amb la London Sinfonietta, un conjunt que ens agrada molt per la transparència, elegància i precisió, qualitats que s'ajustaven molt bé a la música del *Niwa*. I anem a Londres per poder enregistrar al Watford Colosseum, que té una de les millors acústiques d'Europa. Ens va costar que els membres de la London Sinfonietta entenguessin el tipus de sala que volíem i el tipus d'enregistrament que plantejàvem. Ells ens oferien un molt bon estudi d'enregistrament amb una sala seca i amb totes les facilitats tècniques, i nosaltres el que preteníem era fer una captació de l'acústica natural d'una sala amb volum, que donés aire a una música com la del *Niwa*. Vam anar a Watford (als afores de Londres) i vam passar-hi tres dies de gravació molt intensos.

Com van respondre-hi els intèrprets?

MP: Ens va sorprendre molt la manera de funcionar dels músics de la London Sinfonietta. Ells ja s'havien mirat les partitures, però no les havien treballat exhaustivament. En la mateixa gravació teníem planificada una sessió d'assaig i dues sessions de gravació de cada peça. I era impressionant veure la capacitat d'evolució i d'aprofundiment que assolien en una hora i mitja d'assaig. Ens van suggerir també que alguna de les obres funcionaria millor si estigués dirigida i ens van proposar el director, Nicholas Collon. En aquest sentit va ser perfecte.

Com funcionaven les sessions de treball?

SB: Hi ha una part prèvia a les sessions molt important que és la preparació de les obres. Abans de la gravació les vam estudiar molt perquè són obres complexes d'enregistrar. Vaig quedar amb el Ramon, les vam repassar, vam decidir com posaríem els instruments, especialment el grup de percussió, en què cada instrument està col·locat segons la seva sonoritat, el timbre, l'equilibri i el pes de freqüències. Després, a les sessions, la tasca del productor és dur un protocol d'enregistrament, que consisteix bàsicament a registrar sobre la partitura què està passant, veure què funciona i què no i decidir quan cal repetir o quan es pot tirar endavant.

MP: Perquè et facis una idea, el compositor era al mig del *surround*, al costat del director, amb una partitura, i anava donant indicacions. El Santi i l'Hugo, des de la cabina d'enregistrament, hi deien la seva. I el director i els intèrprets també hi aportaven la seva part. O sigui que permanentment tothom estava treballant.

SB: Al final eren quatre punts de vista, i això és una cosa molt rica, perquè cadascú aporta des d'una perspectiva diferent; el director se centra en aspectes més tècnics, de com encaixes l'entramat rítmic i musical de totes les línies, mentre que el compositor normalment té un punt de vista global de l'obra, alhora que soluciona dubtes tècnics. Ramon Humet, però, és un cas especial, perquè ell té un enfocament molt microscòpic de la seva música, és com si des de fora fos el mateix que quan entres a dins i el fluir només funcionés quan el microdetall està perfectament entramat. Ell està obsessionat amb això, vol que tots els petits objectes sonors estiguin exactament encaixats dins del conjunt de l'obra. La seva participació en la gravació va ser sorprenent, perquè a vegades tu estaves pensant en la sensació general i ell deia: "Ei, no, no ataquis així el violí, gira una mica l'arc." I aquesta és una petitesa que gairebé segur que ningú no apreciarà, però tal com ell escriu estic convençut que si es deixen caure aquests detalls, el conjunt no funciona igual. I per això és important implicar el compositor en l'enregistrament, perquè segons la seva manera d'escriure també aportarà unes coses o unes altres. I el fet que ell hagi estat en tot el procés, contribueix a poder dir que allò que presentes és la seva música.

Vau aconseguir el que volíeu?

MP: Jo crec que sí. Vam acabar potser més cansats del que hauria hagut de ser, però això no va restar qualitat al resultat final.

Heu tingut feedback per part dels músics?

SB: Sí. De fet, un dels percussionistes de la London Sinfonietta ens ha proposat que participem en un projecte seu, un conjunt suís de percussió fantàstic que es diu We Spoke. Això ens ha agradat molt, perquè a vegades graves amb gent d'aquest nivell i penses que ho fan com a simples mercenaris, i no ha estat aquest el cas, ja que a partir d'aquest projecte s'està generant moviment, i crec que per aquesta via ens poden sortir coses que redefeixin la nostra manera de funcionar cap a un model més sostenible. El circuit de subvencions és molt incert, perquè en el fons el criteri per seleccionar un projecte no és el teu, i si no te'l seleccionen no el fas. A més, si el projecte és una proposta només del segell, t'has de fer càrrec de tota la inversió, i amb aquest sistema no podem fer discos cada any i no podem fer ni moltes produccions ni qualsevol tipus de projecte. En canvi, quan un bon intèrpret et truca i et diu que li agrada com treballes i que vol gravar amb tu, passes a formar part del seu projecte, i és molt important formar part dels plans dels altres, perquè si tot ha de sortir de nosaltres no és sostenible.

Enregistrament de 'Niwa'

Com heu finançat aquest projecte?

SB: Doncs d'una manera molt similar a com va anar el *Blanc*. Una gran part de subvenció pública de la Generalitat, el suport de Catalunya Música en temes de difusió i comunicació, i una aportació important de

l'empresa, que és el que desgasta més. La inversió inicial ningú no la farà per tu, per això és molt interessant que Neu Records generi interès al panorama internacional perquè s'inverteixin els papers.

MP: És important destacar també els patrocinis. En aquest enregistrament l'empresa de microfonia DPA Microphones, una de les millors empreses del sector, ens va cedir tot el material. I també vam contactar amb un enginyer de so que es diu Michael Williams que va venir expressament des de París a analitzar com fèiem l'enregistrament en 5.1 per escriure un article per a l'Audio Engineering Society.

SB: Michael Williams és una figura de referència a nivell mundial en temes d'enregistrament multicanal. Va venir a Londres amb un ajudant i amb tot el seu equip, va instal·lar una microfonia en paral·lel a la nostra, va fer les seves proves amb un sistema que encara no existeix al mercat, i a més ens va aconsellar sobre el nostre sistema de micròfons, del qual vam modificar algunes coses. Quan fas coses diferents acabes generant *feedbacks* molt interessants, i en aquest cas rebre'ls de persones que admirem i seguim des de fa temps ens fa una il·lusió especial, a més d'ajudar-nos a millorar.

I ara sorgeix l'opció de portar el vostre treball amb Ramon Humet a un festival de música contemporània?

SB: Sí, al Festival de Música Contemporània de Huddersfield, on Graham McKenzie ha mostrat interès per presentar el *Niwa* en directe des que va rebre el disc.

MP: Per a Neu Records això és un pas més, perquè fins ara fèiem discos, però ara ens impliquem en la realització d'aquests discos en format concert.

Lluís Nacenta, a la taula de presentació del disc, donava a entendre que l'enregistrament en 5.1 podia arribar a ser una experiència musical més verídica que un concert i que el podia arribar a substituir. Hi esteu d'acord?

SB: No crec que el Lluís digués això, aquest és un tema molt delicat que potser es va interpretar malament. Però suposo que dialècticament som molt propensos a la confrontació, i si algú diu que la proposta va més enllà de l'experiència d'un concert en alguns aspectes, de seguida algú altre pensarà que és una amenaça contra els concerts, i no és així, són coses completament compatibles perquè són experiències diferents. La música enregistrada té una mancança respecte de la música en directe, i és que no té el pes de la realitat. Això no ho pots suplir de cap manera, no tens l'energia de la realitat. D'altra banda, en la música enregistrada pots afinar molt més altres aspectes, com la percepció del timbre, la disposició dels músics en l'espai, la proporció entre so directe i so reverberant, la perfecció de la interpretació, el control de les línies dinàmiques... És a dir, pots afinar molt més en precisió i en transparència, i alhora estàs obligat a fer-ho, perquè no tens el pes de la realitat. Però són experiències diferents, ni millors ni pitjors. El que sí és cert és que abans molts discos es plantejaven com una emulació del concert, i en aquest aspecte el pop i el rock ens han ensenyat que la producció musical et permet anar molt més enllà de la recreació d'un simple concert. I una d'aquestes possibilitats és el que nosaltres proposem amb l'enregistrament en 5.1, que t'ofereix poder situar-te no davant de la música, que és el més habitual, sinó dins seu, envoltat per la música, fet que genera un altre context d'escolta. I és més, aquest context es pot traslladar al directe, que és una cosa que també volem desenvolupar. Això no és una cosa nova, la música policoral del Renaixement ja jugava amb la qüestió de l'espai, i a Huddersfield l'altre dia vaig escoltar una obra orquestral de Luigi Nono en la qual el públic érem al centre, i va ser brutal. No estem inventant res, simplement volem possibilitar propostes musicals estimulants a nivell perceptiu.

I això pot comportar que l'escolta del disc en les condicions com vosaltres l'heu concebut sigui una experiència per oferir al públic?

SB: A nosaltres ens agradaria que en un futur l'oïent tingués l'experiència del disc tal com l'hem concebut nosaltres, cosa que actualment no acostuma a ser possible per manca de tecnologia adequada. L'última

presentació la vam fer a l'Auditori del MACBA, i els assistents hi van poder escoltar tot el *Niwa* en 5.1. És una via de difusió de l'obra molt potent, que redefineix el concepte *disc* i el situa a mig camí entre l'enregistrament discogràfic i la instal·lació sonora.

Creieu que les possibilitats tècniques d'enregistrament que oferiu i els nous contextos d'escolta que es deriven poden influir en la manera com el compositor es planteja la seva obra?

Aquesta és una de les idees més estimulants del nostre projecte, oferir un context d'escolta al compositor que li permeti escriure la seva música expressament pensada per a aquest context. En el nostre cas es tracta de l'enregistrament multicanal, que es pot presentar en forma d'instal·lació sonora, en 5.1 per a *home cinema* i, en alguns casos, en concert *surround*. De fet, això ja ho estem plantejant així en alguns dels nostres futurs projectes, per als quals alguns compositors estan escrivint música pensant en un context *surround*.

Tot i això, els vostres discos estan fets per ser escoltats en diferents formats.

SB: Sí, a part de la versió 5.1 oferim una versió estèreo. Una de les coses que es van dir l'altre dia en la presentació del disc és que si no escoltes el disc en *surround* no funciona, i jo estic convençut que no és així. La música és més un procés de percepció d'idees musicals que no d'impressió sonora. El que passa és que la impressió sonora et genera un apropament diferent a les idees musicals. Hi ha un punt molt interessant que jo penso que no es va entendre del tot. Un crític va comentar que és absurd pensar que cada vegada escoltem millor la música. Jo reivindico que la música és música, i puc donar-li la raó que escoltar la música en 5.1 no és escoltar "millor" la música que quan ho fem en estèreo, però sí que he de dir que l'escolta en 5.1 és molt diferent a l'escolta en estèreo: és una altra aproximació al contingut musical i, per tant, en condiciona també la percepció. Si plantegem un enregistrament com a "còpia" de la realitat, cada enregistrament serà una proposta respecte de "com" ens apropem a aquella realitat. Però el nostre plantejament no és aquest. És cert que volem conservar certes qualitats del so tal com es percep en directe (la naturalitat del timbre, la percepció de l'espai, l'aire, l'homogeneïtat d'una secció orquestral), però un enregistrament és una proposta en si mateixa, no és una rèplica de res. No hi ha una "realitat" a la qual t'hagis de referir, i quan fem servir la paraula "fidelitat" no ens referim a un fenomen real que vulguem simplement radiografiar, sinó a certes propietats sonores que no volem que es perdin, com l'acústica natural, per exemple. Però busquem resultats intencionadament, per exemple, amb la col·locació dels micròfons i dels músics, que responen simplement a una idea sonora que pensem que funcionarà amb un repertori determinat. Són situacions manipulades que no responen a una realitat objectiva que estigui per sobre de l'enregistrament. Encara que existeixi una partitura, un enregistrament és una proposta integral, una realitat en si mateixa i, per tant, no és un "com", és un "què".

És a dir que l'enregistrament no pressuposa una realitat aliena a ella mateixa.

SB: Hi ha realitats abans de l'enregistrament, però no existeix "la realitat" a la qual t'estàs referint. Crec que és més encertat pensar que hi ha molts components que la configuren: un component és la partitura, un altre és la disposició dels altaveus, un altre l'ordre de les obres, però tots són components d'una proposta global que és l'enregistrament. En aquest sentit, jo crec que l'apropiacionisme ens dona indicadors de com funcionen els objectes artístics al segle XXI. Vull dir que una foto, per exemple, ja no és una rèplica de res. És com els DJ, als quals se'ls planteja el dubte de fins a quin punt la música que generen a partir d'altres músiques és seva o no és seva. Òbviament, dependrà de cada cas, però jo crec que el material que fas servir no ha d'esgotar necessàriament el contingut final del que estàs fent. Nosaltres, en el context del segle XXI, fem una proposta que comença i acaba en si mateixa, tot i estar formada per molts components.

En aquest sentit, els diversos formats d'enregistrament amb els quals presenteu el disc

pressuposen objectes artístics diferents?

SB: Sí, sí, són coses diferents. I la versió en concert en seria una altra.

Us plantegeu, doncs, un concert del *Niwa* en format *surround*?

SB: En el cas del *Niwa* hi ha una limitació, i és que no podem separar els intèrprets tant com per poder posar una audiència suficientment rendible al centre del cercle que formarien, ja que la música requereix molta precisió i no funcionaria si els músics estiguessin a molta distància els uns dels altres. Hem pensat alternatives amb i sense tecnologia que permetrien mantenir l'energia que existeix quan s'interpreta una música com la del *Niwa* en disposició circular, però m'estimo més no avançar res, ja que encara ho estem treballant.